

XXIX MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL MUZYKI RELIGIJNEJ
IM. KSIĘDZA STANISŁAWA ORMIŃSKIEGO W RUMI
(Rumia, 19-21 października 2017 r.)

W mieście Rumia, na Wybrzeżu, od niemal trzydziestu lat odbywa się Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego¹ (dalej MFMR). W dniach 19-21 października 2017 roku miała miejsce jego XXIX edycja. Gospodarze tego wydarzenia, księża salezjanie, oraz jego organizatorzy² (*Informator 2017*, 8) przez prawie cały rok pracują, dopinając każdy szczegół związany z przyjęciem kilkuset wykonawców, uczestników i gości. Dzięki wielu instytucjom³ i osobom

¹ Ks. Stanisław Ormiński SDB (1911-1987), kompozytor, autor licznych opracowań utworów chóralnych i instrumentalnych, organista, chórmistrz i kapelmistrz, wybitny działacz, popularyzator i wydawca pieśni chóralnych oraz uznany pedagog muzyczny i wychowawca młodzieży. Ostatnie lata swego życia pracował w Rumie, w parafii Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych.

² Komitet Organizacyjny Festiwalu stanowią: dyrektor artystyczny – prof. Roman Perucki; dyrektor festiwalu – Daniel Ptach oraz członkowie – Elżbieta Waškowska (przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego); ks. Janusz Sikora SDB (dyrektor miejscowej wspólnoty zakonnej salezjanów i proboszcz parafii); ks. Józef Paliwoda SDB; ks. Krzysztof Niegowski SDB; ks. Marcin Balawander SDB; Justyna Dobrowolska; Agnieszka Głodowska; Mateusz Godlewski; Aleksandra Górecka; Franciszek Kowalczyk; Kamil Kustus; Szymon Niemczuk; Władysław Rogowski SDB; Julia Romanowska; Krystian Samuta; Alicja Sowirko; Weronika Tajl; Dominika Wandtke; Andrzej Waškowski; Dariusz Waškowski; Joanna Zwierzchowska.

³ Instytucje finansujące i wspomagające Festiwal: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Zgromadzenie Salezjanów Św. Jana Bosko (prowincja p.w. św. Wojciecha z siedzibą w Pile); Kuria Metropolitalna w Gdańsku; Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego; Polska Filharmonia Bałtycka im. F. Chopina; Urząd Miasta Rumie; Urząd Miasta i Gminy Wolbrom; Miejski Dom Kultury w Rumie; Międzynarodowe Centrum Dialogu Międzykulturowego i Międzyreligijnego UKSW w Warszawie; Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku; Rada Chórów Kaszubskich; Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej w Rumie; Związek Harcerstwa Polskiego w Rumie; PKP Szybka Kolej

prywatnym, które wspierają Festiwal finansowo, odbywa się on regularnie i nieprzerwanie każdego roku.

MFMR ma charakter trzydniowego konkursu. W tej edycji odbywał się on w trzech obszarach: (1) konkurs muzyki organowej; (2) konkurs zespołów chóralnych (w dwóch kategoriach) oraz (3) konkurs na najlepsze wykonanie pieśni religijnej w języku kaszubskim. Organizatorzy precyzyjnie określili cele i założenia Festiwalu. Regulamin podaje, że mogą w nim uczestniczyć jedynie niezawodowe zespoły chóralne oraz młodzi organiści, uczniowie szkół muzycznych oraz studenci reprezentujący różne ośrodki akademickie⁴ (*Regulaminy* 2017, 3).

I. KONKURS MUZYKI ORGANOWEJ

Do rywalizacji konkursowej w tej edycji MFMR zakwalifikowało się dwunastu wykonawców reprezentujących uczelnie muzyczne z Gdańska, Poznania, Sankt Petersburga, Warszawy i Wrocławia. Konkurs (etap pierwszy) został przeprowadzony pierwszego dnia Festiwalu, tj. 19 października w godz. 9.15-17.00. W pierwszym etapie konkursu uczestników obowiązywał następujący program: (1) Dietrich Buxtehude – utwór dowolny; (2) Friedrich Christian Mohrheim – utwór dowolny; (3) Louis Vierne – *Canzona nr 12*, op. 31 oraz inna, do wyboru; (4) Alexandre Guilmant – *Lamentation* op. 45.

Zespół jurorów stanowili następujący profesorowie: Daniel Zaretsky (Konservatorium Muzyczne w Sankt Petersburgu) – przewodniczący jury; Jan Bokszczanin (Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie); Waław Golonka (Akademia Muzyczna w Krakowie); Roman Perucki (Akademia Muzyczna w Gdańsku); ks. Maciej Szczepankiewicz SDB (Akademia Sztuki w Szczecinie); Hanna Dys (Akademia Muzyczna w Gdańsku). Rolę sekretarza zespołu oceniających pełnił ks. Marcin Balawander SDB (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu).

Po wysłuchaniu programów młodych artystów jury wyłoniło pięciu finalistów, którzy zakwalifikowali się do drugiego etapu konkursu. Były to następujące osoby: Jarosław Kocik (Warszawa), Elizaveta Łobanova (Sankt Petersburg), Piotr Pawlak (Gdańsk), Daminan Sorota (Warszawa), Olgierd Wysocki (Gdańsk).

Ogłoszenie wyników pierwszego etapu konkursu, które miało miejsce w godzinach wieczornych, poprzedziło znakomite wydarzenie artystyczne. Był to gościnny koncert organowy w wykonaniu prof. Pierre'a Pincemaille'a z Paryża. Publiczność miała kolejną okazję wysłuchać muzyki organowej wykonanej na światowym poziomie. 52-głosowe organy, wybudowane w latach 80. XX w., służące na co dzień liturgiom sprawowanym w salezjańskiej świątyni, jedynie w nielicznych momentach mogą wykazać swoją potęgę i możliwości brzmieniowe. Artysta wirtuoz z Francji swoim koncertem wykazał, że nie przypadkowo organy nazywane są królem instrumentów.

Drugi dzień Festiwalu (20 października) zapoczątkowały warsztaty muzyczne – kurs mistrzowski. Tematem wykładu i ćwiczeń, dedykowanych zarówno uczestnikom Festiwalu, jak i studentom Akademii Muzycznej w Gdańsku, były *Improwizacje organowe*. Warsztaty, które odbyły się przed południem w gmachu Polskiej Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku, przeprowadził prof. Pierre Pincemaille.

Przesłuchania konkursowe drugiego etapu przeprowadzono w godzinach popołudniowych. Finalistów obowiązywał następujący program: (1) Johann Sebastian Bach – preludium i fuga, do wyboru; (2) Alexandre Guilmant – II część z *I Sonaty d-moll*, op. 42; (3) ks. Zbigniew Malinowski SDB – do wyboru: *Tryptyk V* lub *Tryptyk VI*.

Miejska w Trójmieście Sp. z o.o.; Spółdzielnia Mieszkaniowa *Janowo* w Rumi; Hotel *Faltom* w Rumi; Agencja Usług Turystycznych *Columbus*.

⁴ Zasadnicze cele MFMR są następujące: (1) upamiętnienie postaci salezjanina ks. S. Ormińskiego SDB, kompozytora, autora licznych opracowań utworów chóralnych i instrumentalnych, organisty, chórmistrza i kapelmistrza, wybitnego działacza, popularyzatora i wydawcy pieśni chóralnych, wychowawcy młodzieży; (2) podnoszenie religijnej kultury muzycznej; (3) wzrost poziomu wykonawczego zespołów chóralnych i indywidualnych wykonawców oraz upowszechnienie dorobku w zakresie muzyki dawnej i współczesnej o treściach religijnych; (4) propagowanie muzyki kompozytorów polskich.

W drugiej odsłonie występów organowych wysłuchano recitali pięciu finalistów. Pierwszą nagrodę, ufundowaną przez Burmistrza Miasta Rumi, w wysokości 7.000 zł, jury przyznało Piotrowi Pawlakowi z Akademii Muzycznej w Gdańsku (klasa organów, Hanna Dys)⁵. Drugą nagrodę, w wysokości 2000 zł, ufundował Metropolita Gdański ks. abp Leszek Ślawoj Głódź. Odebrała ją Eilzaveta Łobanova z Konserwatorium Muzycznego w Sankt Petersburgu (klasa organów, Daniel Zaretsky). Trzecią nagrodę otrzymali pozostali finaliści: Jarosław Kocik z Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie (klasa organów, Bartosz Jakubczak i Jarosław Wróblewski); Damian Sorota, reprezentujący ten sam uniwersytet (klasa organów, Jan Bokszczanin) oraz Olgierd Wysocki z Akademii Muzycznej w Gdańsku (klasa organów, Hanna Dys). Trójka wykonawców odebrała nagrodę pieniężną, ufundowaną przez Starostę Powiatu Wejherowskiego, po 350 zł.

Na zakończenie drugiego dnia Festiwalu organizatorzy zaplanowali kolejny koncert. Jego wykonawcą był Mietek Szcześniak, który wraz ze swoim zespołem przygotował interesujący program, zatytułowany *Nierówni*. Były to w przeważającej mierze utwory skomponowane przez artystę do poezji ks. Jana Twardowskiego. Świątynia salezjanów wypełniła się publicznością, która wieczorną porą przybyła na spotkanie z bardzo popularnym na polskich scenach artystą.

2. KONKURS ZESPOŁÓW CHÓRALNYCH I KONKURS NA NAJLEPSZE WYKONANIE PIEŚNI RELIGIJNEJ W JĘZYKU KASZUBSKIM

Trzeci dzień Festiwalu wypełniły przesłuchania zespołów chóralnych. Do prac w zespole oceniających organizatorzy zaprosili, jak każdego roku, nauczycieli akademickich reprezentujących różne ośrodki muzyczne w Polsce. Konkurs chórów oceniali: Marek Rocławski (Akademia Muzyczna w Gdańsku) – przewodniczący jury; Jolanta Szybalska-Matczak (Akademia Muzyczna we Wrocławiu); Anna Domańska (Akademia Muzyczna w Łodzi); Małgorzata Chyła (Akademia Muzyczna w Krakowie); ks. Krzysztof Niegowski SDB (Wyższa Szkoła Biznesu w Pile, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie); Tomasz Fopke (Rada Chórów Kaszubskich). Funkcję sekretarza jury pełnił ks. Marcin Balawander SDB (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu). W czasie spotkania roboczego jurorzy zapoznali się z systemem oceniania zespołów oraz z regulaminem konkursu. Przyjęto skalę punktową, wg której jury przyznaje Grand Prix dla najwyższej ocenionego zespołu w obu konkursach (nagroda finansowa) oraz w każdej kategorii oceniania: Złoty Dyplom za 90-100 punktów i nagroda finansowa dla najwyższej ocenionego zespołu w danej kategorii; Srebrny Dyplom za 75-89,9 punktów; Brązowy Dyplom za 60-74,9 punktów. Ponadto, jak zapisano w regulaminie, jury może przyznać także nagrody specjalne jak i wyróżnienia, które mogą również mieć charakter finansowy (*Regulamin 2017*, 10).

Zgodnie z regulamin konkursu do „rywalizacji” przystąpiły zespoły śpiewacze, które przygotowały do oceny program składający się z pieśni o treściach religijnych z dowolnie wybranych epok stylistycznych, w którym musiały się znaleźć co najmniej dwa utwory kompozytorów polskich. Przesłuchania zespołów odbywały się w dwóch kategoriach: zespoły chóralne (ilość śpiewaków od 17 wzwyż) oraz zespoły kameralne (do 16 osób, nie wliczając dyrygenta).

Występy chórów poprzedziło uroczyste wykonanie przez wszystkie zespoły śpiewacze utworu *Gaude Mater Polonia* pod dyrykcją prof. Marka Rocławskiego. Następnie przedstawiciel gospodarzy Festiwalu, ks. Janusz Sikora SDB, proboszcz parafii i dyrektor miejscowej salezjańskiej wspólnoty zakonnej, powitał jurorów, uczestników i wszystkich gości. Dyrektor MFMR, Daniel Ptach, przypomniał wykonawcom zasady konkursu i przekazał głos pełniącemu rolę konferansjera Konradowi Mielnikowi, redaktorowi Radia Gdańsk.

W pierwszej części konkursu swój program zaprezentowali wokaliści z kategorii zespołów chóralnych. Było to sześć z siedmiu zakwalifikowanych na Festiwal formacji⁶, które wystąpiły wg kolejności

⁵ W drugim etapie konkursu laureat wykonał następujący program: (1) Jan Sebastian Bach, *Preludium i fuga a-moll, BMV 543*, (2) Alexandre Guilmant, *II część z I Sonaty d-moll op. 42*, ks. Zbigniew Malinowski, *Tryptyk V*.

⁶ Uczestnicy w kategorii zespołów chóralnych: *Chór „Kantata”*, Elbląg (dyr. Marta Drózda-Kul-

ustalonej drogą losowania. Po występach nastąpiła krótka przerwa, podczas której uczestnicy Festiwalu oddali uroczysty hołd jego patronowi, ks. S. Ormińskiemu SDB. Przed jego popiersiem złożono kwiaty oraz odśpiewano tradycyjnie *Apel Jasnogórski* autorstwa Patrona MFMR.

Do kategorii zespołów kameralnych zgłosiło się dziewięć chórów. Ostatecznie publiczność i jurorzy wysłuchali pięć występów⁷. Podobnie jak w latach ubiegłych, poziom prezentacji utworów był bardzo dobry i wyrównany. Zapewne wyłonienie zwycięzców w poszczególnych kategoriach oraz laureata głównej nagrody nie było zadaniem prostym.

Grand Prix XXIX edycji MFMR, za zdobycie 97 punktów, i związaną z nim nagrodę pieniężną ufundowaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w wysokości dziesięciu tysięcy złotych zdobył *Chór Żeński Zespołu Szkół Muzycznych im. I. J. Paderewskiego „Schola Cantorum Bialostociensis”* z Białegostoku pod dyrekcją Anny Olszewskiej, występujący w kategorii zespołów chóralnych⁸. Zespół ten otrzymał także Złoty Dyplom za zajęcie pierwszego miejsca w kategorii zespołów chóralnych. Złożona z trzydziestu trzech panien grupa wokalna zrobiła rzeczywiście wyjątkowe wrażenie na publiczności i, jak się okazało, również na jurorach. Zespół wykazał się świetną muzykalnością, doskonałą emisją, poprawną dykcją oraz innymi zaletami artystycznymi. Ponadto chór cały swój program wykonał w całości z pamięci, co pozwoliło zapewne dyrygentce osiągnąć założony cel, jeśli chodzi o interpretację poszczególnych utworów. Sam zresztą program, na który złożyły się m.in. dwa prawykonania, był znakomicie dobrany i świetnie przemyślany. Występ zespołu bardzo podobał się publiczności, która nagrodziła dziewczęta gromkimi brawami.

W kategorii zespołów chóralnych jury przyznało jeszcze innym chórom dwa złote i dwa srebrne dyplomy oraz jeden brązowy. Pierwszy ze złotych dyplomów odebrał *Chór Kameralny Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie* pod dyrekcją Krzysztofa Kusiel-Moroza. Program⁹, oceniony na 96 punktów, spotkał się także z wielkim uznaniem publiczności. Młodzi artyści otrzymali nagrodę pieniężną w wysokości pięciu tysięcy złotych, ufundowaną przez Marszałka Województwa Pomorskiego. Ponadto jury zdecydowało się przyznać temu chórowi wyróżnienie za najlepsze wykonanie utworu muzyki dawnej. Otrzymał on dodatkowo nagrodę pieniężną (fundator – Prezydent Miasta Wejherowa) w wysokości tysiąca złotych. Kolejny Złoty Dyplom, za uzyskane 92 punkty, przyznano *Szczecińskiemu Chórowi Chłopięcemu „Słowiki”* ze Szczecina pod dyrekcją Grzegorza Handke¹⁰. Ten zespół również otrzymał wyróżnienie za walory brzmieniowe wykonanych utworów, odbierając związaną z tym wyróżnieniem nagrodę pieniężną w wysokości dziewięciuset pięćdziesięciu złotych. Fundatorem nagrody był Starosta Powiatu Wejherowskiego. Srebrny Dyplom za zdobycie 87 punktów został przyznany *Chórowi Mieszanemu Instytutu Muzyki Uniwersytetu Zie-*

kowska); *Chór Kameralny Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina*, Warszawa (dyr. Krzysztof Kusiel-Moroz); *Chór Mieszany Instytutu Muzyki Uniwersytetu Zielonogórskiego*, Zielona Góra (dyr. Iwona Wiśniewska-Salamon); *Chór Żeński Zespołu Szkół Muzycznych im. I. J. Paderewskiego „Schola Cantorum Bialostociensis”*, Białystok (dyr. Anna Olszewska); *Szczeciński Chór Chłopięcy „Słowiki”*, Szczecin (dyr. Grzegorz Handke); *Warszawski Chór Chłopięcy i Męski przy Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina*, Warszawa (dyr. Jakub Michał Hutek).

⁷Zespoły kameralne reprezentowały następujące ośrodki: *Chór „Concentus”* – Działdowo (dyr. Dominika Banach); *Chór „Nadzieja”* – Nakło nad Notecią (dyr. Michał Gacka); *Chór Sanktuarium św. Jakuba Apostoła* – Łębork (dyr. Maciej Jachimowicz); *Kameralny Zespół Męski* – Gniezno (dyr. Roman Nowak); *Zespół Wokalny „Harmonic Solution”* – Szczecin (dyr. Urszula Żmijewska).

⁸Program zdobywców Grand Prix XXIX edycji MFMR był następujący: (1) Marcin Łukaszewski, *Missa brevis*, cz. *Kyrie*, *Sanctus* (prawykonanie); (2) Ivan Hrusovski, *Rytmus*; (3) Lorenzo Donati, *Ponetemente*; (4) Zuzanna Koziej, *Stabat Mater* cz. *VIII Virgo, virginum praeclara* (prawykonanie); (5) Georg Philipp Telemann, *Sanctus*; (6) Szymon Godziemba-Trytek, *Mała suita kaszubska* (religijna pieśń kaszubska).

⁹Chór z Warszawy, liczący 34 wykonawców, wykonał następujący repertuar: M. Zieleński, *Viderunt omnes fines terrae*; P. Łukaszewski, *Nunc dimittis*; A. Dutkiewicz, *Hymn do św. Andrzeja*.

¹⁰45-osobowy zespół zaprezentował utwory: M. Zieleński, *O Gloriosa Domina*; F. Nowowiejski, *Parce Domine*; A. Koszewski, *Magnificat*; A. D. Consolation II, *Pater noster*.

lonogórskiego w Zielonej Górze (dyr. Iwona Wojciechowska-Salamon) oraz chórowi *Cantata z Elbląga* (dyr. Marta Drózda-Kulkowska) za zdobycie 83 punktów. Dyplom Brązowy odebrał *Warszawski Chór Chłopięcy i Męski przy Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina* w Warszawie (dyr. Jakub Michał Hutek), którego występ oceniono na 70 punktów.

W kategorii zespołów kameralnych najwyższe ocenione występy *Chóru „Nadzieja”* z Nakła nad Notecią pod dyrekcją Michała Gacka (96 punktów)¹¹. 16-osobowy zespół otrzymał Złoty Dyplom oraz nagrodę pieniężną ufundowaną przez Księdza Inspektora Salezjańskiej Inspektorii św. Wojciecha z siedzibą w Pile w wysokości pięciu tysięcy złotych. Srebrny Dyplom za zdobycie 81 punktów wręczono *Chórowi „Concentus”* z Działdowa pod dyrekcją Dominiki Banach. Natomiast Dyplom Brązowy (za 73 punkty) odebrał *Zespół Wokalny „Harmonic Solution”* ze Szczecina (dyr. Urszula Żmijewska).

Jury, poza wymienionymi wyżej wyróżnieniami, przyznało ponadto dwa puchary. Pierwszy z nich, Puchar Prezesa Zarządu Głównego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr (dalej PZChIO), otrzymał *Chór „Nadzieja”* z Nakła nad Notecią (dyr. Michał Gacka). Puchar Prezesa Oddziału Gdańskiego PZChIO przypadł w udziale *Chórowi „Concentus”* z Działdowa (dyr. Dominika Banach).

W konkursie na najlepsze wykonanie pieśni religijnej w języku kaszubskim nagrodzono dwa zespoły śpiewacze. Najwyżej zostało ocenione wykonanie pieśni: Kamil Szafran, *Bądu zdrzec na tegó, co gó przebile*. Nagrodę, ufundowaną przez Starostę Powiatu Wejherowskiego, w wysokości trzech tysięcy złotych, otrzymał *Chór Mieszany Instytutu Muzyki Uniwersytetu Zielonogórskiego* z Zielonej Góry (dyr. Iwona Wiśniewska-Salamon). Wyróżnienie natomiast, wraz z Pucharem Prezesa Rady Chórów Kaszubskich, jury przyznało *Zespołowi Wokalnemu „Harmonic Solution”* ze Szczecina (dyr. Urszula Żmijewska) za wykonanie pieśni: Tomasz Fopke, *Kolebionka dlo Jezusa*.

3. ZAKOŃCZENIE FESTIWALU

Po zakończonym konkursie chóralnym, o godz. 14.00, odbyło się seminarium dla dyrygentów chóralnych na temat: *Problemy z intonacją w zespołach chóralnych*. Prelekcję poprowadziła prof. Alina Kowalska-Pińczak. O godz. 16.00 sanktuarium w Rumi wypełniła ponownie licznie zgromadzona publiczność, by wysłuchać Koncertu Finałowego pamięci ks. Stanisława Ormińskiego SDB w 30. rocznicę jego śmierci. Po raz kolejny już w murach świątyni zabrzmiało *Requiem d-moll* W. A. Mozarta. Wykonawcami koncertu byli: Victoria Vatutina (sopran), Ewa Marciniec (alt), Pawło Tolstoy (tenor), Leszek Skrla (bas/baryton), *Chór Kameralny „441 Hz”* (przygotowanie zespołu – Anna Wilczewska) oraz *Orkiestra Symfoniczna Polskiej Filharmonii Bałtyckiej*. Przy pulpicie dyrygenta stanął George Tchitchinadze.

Zwieńczeniem trzydniowego MFMR była uroczysta celebracja Mszy św., której przewodniczył kanclerz Kurii Metropolitalnej w Gdańsku, ks. kanonik Rafał Dettlaff, który wygłosił także okolicznościowe kazanie. Podczas Eucharystii śpiewy wykonywali wspólnie wszyscy uczestnicy Festiwalu pod dyrekcją prof. M. Raclawskiego. Po Mszy św. nastąpiło oficjalne ogłoszenie wyników konkursów, któremu towarzyszyło, jak zawsze, wyjątkowe napięcie, wręczenie nagród oraz koncert laureatów.

XXIX Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego w Rumi należy niewątpliwie zaliczyć do bardzo ważnych wydarzeń artystycznych w kraju. Wystarczy zauważyć przybycie chociażby kilkuset wykonawców i gości, którzy przez co najmniej dwa dni byli gośczeni przez gospodarzy i przyjazne miasto Rumia, ale także Gdynię. Organizatorzy zadbali o każdy szczegół, by konkursy odbyły się sprawnie, a goście czuli się jak u siebie. Wykonawcy, jurorzy i goście podkreślali zarówno wysoki poziom konkursów, jak i świetne przygotowanie logistyczne Festiwalu. Wydaje się, że intratne nagrody, atmosfera wzajemnej życzliwości i przyjaźni – mimo rywalizacji konkursowych – oraz perfekcyjna niemal organizacja sprawiają, że Festiwal w Rumi z roku na rok zyskuje więcej sympatyków i zatacza coraz większe kręgi oddziaływania. Wydarzenie to zasługuje na większą uwagę mediów nie tylko lokalnych, ale i ogólnopolskich. Życzyć należy gospodarzom i organizatorom, by kolejna, jubileuszowa edycja Festiwalu spotkała się z jeszcze szerszym zainteresowaniem.

¹¹ Na występ zespołu złożył się następujący program: Waclaw z Szamotuł, *Błogosławiony człowiek; O salutaris Hostia*; A. Pärt, *Bogoroditse djevo*; S. Godziemba-Trytek, *The mystery of faith*.

BIBLIOGRAFIA:

XXVIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego. *Informator*, red. Elżbieta Waškowska. 2017. Rumia.

XXVIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego. *Regulaminy*, red. Elżbieta Waškowska. 2017. Rumia.

Ks. Krzysztof Niegowski SDB
Wyższa Szkoła Biznesu w Pile,
Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie
DOI: <http://doi.org/10.21852/sem.2018.2.18>